УКРАЇНСЬКА НАУКОВА МОВА

ПРОГРАМА СПЕЦКУРСУ ДЛЯ АСПІРАНТІВ[*]

Розробники:

Ангеліна ПОНОМАРЕНКО
кандидат філологічних наук,
завідувач відділу «Мова як українознавство» ННДІУ

Сергій ЧЕМЕРКІН
кандидат філологічних наук,
старший науковий співробітник
відділу «Мова як українознавство» ННДІУ

Оксана КРАВЧЕНКО
науковий співробітник
відділу «Мова як українознавство» ННДІУ

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Пропонована програма належить до циклу гуманітарних дисциплін і розрахована на аспірантів – представників різних сфер наукового знання.

Мета курсу – допомогти науковцям досконало засвоїти сучасні норми української наукової мови; досягти автоматизму у їх застосуванні; сприяти виробленню цілісного наукового погляду на мову, набуттю вмінь та навичок аналітичного опрацювання різних джерел наукової інформації, правильного використання мовних засобів залежно від сфери й мети наукового спілкування, створення власних наукових текстів.

У програмі акцентовано увагу на проблемах змістової структури наукового тексту, а також на труднощах, пов'язаних з відображенням наукового знання в усній і писемній формах. Аспіранти ознайомляться з основами й технікою наукового редагування, саморедагування, перекладу наукових праць. Окремо передбачено розгляд особливостей застосування мультимедійних технологій у репрезентації наукового дослідження.

Спецкурс розраховано на 42 години (це планування орієнтовне, розподіл годин, за бажанням викладача, можна змінювати залежно від змістового навантаження тем та рівня підготовки слухачів спецкурсу). Заняття передбачають поглиблене опрацювання теоретичного матеріалу, вироблення навичок користування мовними засобами наукового стилю та електронними мовними ресурсами у власній науковій діяльності.

Форма контролю якості здобутих знань, умінь і навичок – підсумкова письмова робота (зразок завдань додається), результати якої мають бути обговорені на заліковому круглому столі.

№ п/п	ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОГО МАТЕРІАЛУ	Кількість годин
1.	Науковий стиль в історії української літературної мови. Диференційні ознаки. Жанри наукового стилю	2
2.	Загальнонаукова і спеціальна термінологія. Тенденції розвитку української наукової термінології	2
3.	Фразеологія наукового стилю. Мовні штампи та кліше у науковій мові	2
4.	Лексичні та морфологічні особливості наукової мови. Варіантність у науковій мові	2
5.	Синтаксис наукової мови. Питання синтаксичної синоніміки	2
6.	Наукова стаття: структурно-змістові компоненти і вимоги до написання. Анотація, ключові слова	2
7.	Мова і стиль дисертації	4
8.	Мова і стиль автореферату	2
9.	Використання скорочень, абревіатур у наукових текстах. Загальні правила цитування та посилання. Оформлення списку використаних джерел, додатків	2
10.	Переклад наукового тексту. Комп'ютерний переклад 2	
11.	Літературне редагування наукових текстів. Типові помилки у науковій мові	2
12.	Мовні електронні ресурси і використання їх у праці науковця. Роль словників у формуванні мовної і професійної компетенції	2
13.	Форми репрезентації усної мови науковців. Специфіка доповіді, виступу, участі у дискусії. Мовний етикет	2

---

[*] Програму спецкурсу було апробовано під час навчання аспірантів Національного науково-дослідного інституту українознавства у 2008–2009 роках.

14.	Наочні засоби репрезентації наукового дослідження. Особливості застосування мультимедійних технологій	2
15.	Практикум з орфографії	4
16.	Практикум із пунктуації	4
17.	*Підсумкова письмова робота за результатами власних наукових досліджень*	2
18.	*Круглий стіл – обговорення результатів письмових робіт*	2

ЛІТЕРАТУРА

1. Алексієнко Л. А. Мова науки і національна мова // Українська мова і сучасність. – К.: НМК ВО, 1991. – С. 33 – 38.
2. Бабич Н.Д. Практична стилістика і культура української мови. – Львів: Світ, 2003.
3. Ботвина Н.В. Офіційно-діловий та науковий стилі української мови: Навчальний посібник. – К.: АртЕк, 1998. – 190 с.
4. Городенська К. Г. Синтаксична специфіка української наукової мови // Українська термінологія і сучасність. – К.: КНЕУ, 2001. – Вип. 4. – С. 11 – 15.
5. Дядюра Г. М. Експериментальне дослідження функціонування образних засобів у науковому тексті // Мовознавство. – 2001. – №4. – С. 53–60.
6. Єрмоленко С.Я. Мова і українознавчий світогляд: Монографія. – К., 2007. – 444 с.
7. Єрмоленко С. Я. Науковий стиль // Українська мова: Енциклопедія. – 3-тє вид., змін. і доп. – К.,2007. – С. 421–422.
8. Зелінська Н. Який він, науковий стиль? // Культура слова. – 1990. – Вип. 38. – С. 13 – 17.
9. Зразки бібліографічного опису джерел у наукових працях / Укл. Ю. Тимошенко. – Черкаси: Вид-во ЧДУ, 2003. – 60 с.
10. Коваль А. П. Науковий стиль сучасної української літературної мови. Структура наукового тексту. – К., 1970. – 307 с.
11. Культура української мови: Довідник / За ред. В. М. Русанівського. – К.: Либідь, 1990. – 302 с.
12. Непийвода Н. Ф. Мова української науково-технічної літератури (функціонально-стилістичний аспект). – К., 1997. – 303 с.
13. Непийвода Н. Ф. Сам собі редактор: Порадник з української мови. – К.: Українська книга, 1998. – 240 с.
14. Онуфрієнко Г. С. Науковий стиль української мови: Навч. посіб. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 312 с.
15. Панько Т. І., Кочан І. М., Мацюк Г. П. Українське термінознавство. – Л., 1994. – 215 с.
16. Сербенська О. А. Культура усного мовлення. Практикум: Навчальний посібник. – К., 2004. – 216 с.
17. Скорикова Т. П. Основы культуры научной речи: Методические материалы по спецкурсу. – М.:МИИТ, 1999.
18. Український правопис. 3-тє вид., виправлене і доповнене. – К.: Наук. думка, 1993. – 240 с.
19. Чемеркін С. Г. Українська мова в Інтернеті: позамовні та внутрішньоструктурні процеси: Монографія. – К., 2009. – 240 с.
20. Ярема С. На теми української наукової мови. – Львів, 2002. – 44 с.

Зразок бланка підсумкової письмової роботи

ПІДСУМКОВА ПИСЬМОВА РОБОТА
зі спецкурсу «Українська наукова мова»
аспіранта _____ курсу
_______________ форми навчання
(ПІБ)____

І. На прикладі власної дисертаційної роботи заповніть такі позиції:

1. Актуальність дослідження

2. Об'єкт дослідження

3. Предмет дослідження

4. Мета дослідження

5. Завдання роботи

6. Методи дослідження

Максимальна оцінка за перше завдання – 30 балів. Оцінка ________________

II. Написати анотацію та ключові слова до автореферату своєї дисертаційної роботи українською та російською мовами

Анотація українською мовою ______________________________
Ключові слова (українською мовою) ______________________________
Анотація російською мовою ______________________________
Ключові слова (російською мовою) ______________________________
Максимальна оцінка за друге завдання – 20 балів. Оцінка ______________

Загальна кількість балів __________

Підпис викладача ______________